

In het jaar 1944 is de situatie in Rotterdam ronduit grimmig en raakt het voedsel op. Wiet Soeterboek is dan veertien jaar oud en besluit op zijn zelfgemaakte fiets, zonder banden en zonder rem, op zoek te gaan naar eten. Een barre tocht van zo'n 350 kilometer, die voert van Gouda via Deventer naar Heerenveen, want daar achter de IJssel is voldoende eten. In Apeldoorn sneuvelt zijn fiets en moet hij te voet verder. Een jampotje met witte bonen is zijn proviand voor onderweg, zijn King-atlas is zijn enige navigatie. Dit is zijn verhaal.

“Wiet, ga maar slapen, dan voel je de honger niet...”

#75jaarvrijheidzh

Wiet, geboren in 1931, woont met zijn ouders, zus en twee broers in een bovenwoning aan de Oostervantstraat in Rotterdam-West. Als de oorlog uitbreekt, is hij negen jaar. ‘Dat kan ik me nog goed herinneren, vooral het angstige gevoel.’ Op 14 mei is het bombardement in Rotterdam. ‘Vanaf ons balkon zagen we vliegtuigen overkomen en hoorden we verderop bommen vallen.’

De zaak van opa

Mijn moeder maakte zich grote zorgen om haar vader. Mijn opa was horlogemaker en had een zaak aan de Goudseweg, daarboven woonde hij. Oma was al overleden. Mijn moeder wilde weten hoe het met hem ging, dus probeerden we een paar dagen na het bombardement die kant op te gaan. We moesten hele stukken omlopen omdat we er vanwege het puin niet doorheen kwamen. Bij de Maasbrug zag ik een marinier achter een mitrailleur liggen. Zo op het eerste gezicht leek die man niets te mankeren, maar hij was dood. Dat maakte behoorlijk indruk op me.

Haarlem

Het stonk overal vreselijk. We zagen mensen tussen de puinhopen lopen, op zoek naar mensen en bezittingen. Bij de Goudseweg was alles plat gebombardeerd. De zaak en het huis van mijn opa waren weg. Mijn moeder ging ervan uit dat haar vader was overleden en was enorm verdrietig. Maar een dag of vijf later ontvingen we een kaart uit Haarlem. Van mijn opa. Wat bleek? Omdat oma al was overleden, had opa een huishoudster in dienst genomen. Stomtoevallig was hij de dag voor het bombardement met zijn huishoudster naar Haarlem afgereisd om haar dochter te bezoeken.

Geldpotje

Mijn vader werkte in het begin van de oorlog als punruimer en later als schilder. Helaas was er niet altijd werk voor hem. Daarom zorgde mijn moeder er altijd voor dat ze een buffertje had om de kolen, huur en gas te kunnen betalen. Dat geld deed ze in een potje, dat heb ik nog steeds in mijn bezit.

Razzia

Op 10 en 11 november 1944 vond in Rotterdam een grote razzia plaats. Mijn broers Jan en Cor, toen

17 en 21, moesten met de Duitsers mee, net als alle mannen tussen de 17 en 45 jaar uit onze wijk. Mijn moeder was ontroostbaar. Gelukkig kregen we een week of wat later een kaart van hen uit Nordheim, dus wisten we dat ze daar in elk geval levend waren aangekomen. Mijn beide broers zijn tot na de oorlog in Duitsland gebleven. Eerst om te werken, maar omdat ze steeds probeerden te ontsnappen, moesten ze naar een strafkamp. Jan is daar heel vaak op zijn hoofd geslagen, daardoor had hij na de oorlog last van de vallende ziekte*).

**) Epilepsie werd vroeger de vallende ziekte genoemd*

Honger

Na die razzia waren alleen mijn zus en ik nog thuis. Mijn vader nam ons regelmatig mee als hij op zoek ging naar eten en brandhout. Zo gingen we vaak naar Barendrecht om bij de boeren eten te halen. Soms keerden we met lege handen terug. Op een van die tochten zagen we in een veld spruiten staan, die braken we met stronken en al af. Dan hadden we in elk geval iets te eten. In die hongerwinter zei mijn moeder vaak: “Wiet, ga maar slapen, dan voel je de honger niet...”.

Brug

Ik had zelf een fiets in elkaar geflanst, zonder banden en zonder rem. Op een dag besloot ik richting Gouda te fietsen om te kijken of ik daar eten kon krijgen. Dankzij mijn King-atlas wist ik de weg te vinden. Mijn moeder gaf me een jampotje met witte bonen mee, zodat ik onderweg in elk geval iets te eten had. Bij verschillende boeren kreeg ik een boterham. Het ging zo goed, dat ik dacht “Ik fiets nog een stukje verder”. Uiteindelijk kwam ik in Amersfoort terecht. Inmiddels was het donker, teruggaan was geen optie. Ik klopte aan bij de pastorie en daar mocht ik gelukkig een nachtje blijven. De volgende dag ging ik richting Apeldoorn, want ik wilde achter de IJssel terecht komen, daar lag immers het beloofde land waar voldoende eten was. Dus fietste ik verder, met nog steeds mijn potje met witte bonen op zak. In Apeldoorn ging mijn fiets kapot dus moest ik te voet verder richting Deventer om daar de brug over te gaan. Maar op die brug wemelde het van de Duitsers. Ik liep door naar de brug in Zwolle, alleen stonden ook daar weer allemaal Duitsers. Hoe kon ik aan de overkant komen? Ik zag wel steeds een man met paard en wagen over die brug rijden. Ik kon hem overhalen om naast hem op de bok te zitten. Zo kwam ik zonder problemen aan de overkant.

Heerenveen

Al lopend kwam ik terecht in Raalte, daarna in Frederiksoord en mijn eindbestemming was Heerenveen. Via de pastorie kwam ik in contact met een boer die mij wel op de boerderij wilde hebben, maar ik moest eerst gekeurd worden in het ziekenhuis. Daar bleek ik last te hebben van kleine witte, kriebelende beestjes. Ze vertelden me dat ik gezuiverd moest worden, maar ik had geen idee wat dat betekende. Ik liet het maar gewoon gebeuren. Ze brachten mij en heel veel andere evacués met paard en wagen naar een school in Leeuwarden. Daar moesten we ons uitkleden en kregen we allemaal een deken om geslagen. Vervolgens liepen we naar het gymnastieklokaal waar een hele rij badkuipen stond. Ze wasten ons uitgebreid met teerzeep, deden ons een deken om en keken ons van top tot teen na. Waren de beestjes weg, dan kregen we onze door hen gewassen kleren terug. Alleen was door het hete water alles gekrompen. Niet veel later brachten ze ons terug naar Heerenveen en daar trok ik bij die boer in. Die had zelf twee oudere zonen, die vooral druk bezig waren om uit handen van de Duitsers te blijven. Met behulp van hun polsstokken wisten ze zich steeds razendsnel uit de voeten te maken. Ik was te jong om in Duitsland tewerk te worden gesteld, dus lieten ze mij op de boerderij helpen met turf steken. Dat was best zwaar werk voor een jongen van veertien. Al die tijd wisten mijn ouders natuurlijk niet waar ik was, de telefoon en de post werkten niet meer dus ik kon ze niet laten weten dat het goed met mij ging.

Zoeken naar eten

Op 13 april 1945 werd Heerenveen bevrijd, maar ik ging pas in augustus 1945 terug naar huis. Eenmaal thuis herkende ik mijn broers bijna niet meer. Ze waren niet alleen allebei kaal, ze waren ook anders. Ze hadden natuurlijk zoveel meegemaakt. En ik ook. De oorlog was een vreselijke tijd. We moesten altijd op onze hoede zijn, niemand was te vertrouwen, achterdocht overheerste steeds.

Vrijheid

Gelukkig hebben onze kinderen geen oorlog meegemaakt. Mijn kinderen en kleinkinderen zijn in vrijheid opgegroeid. Daar ben ik dankbaar voor. Want onze generatie weet hoe afschuwelijk een oorlog is. Dat mag nooit meer gebeuren.’

